

לדבר עברית- וגם אנגלית

"אמא, תביאי לי את ה towel!" , "אבא, where are you?"

ילדים להורים ישראלים הגרים בארצות הברית מדברים בדרכים שונות. חלקם מדברים בבית עברית, ומחוץ לבית באנגלית. חלקם מדברים בבית במשפטים המשלבים עברית ואנגלית בו בזמן (כמו בדוגמא לעיל), וישנם ילדים המדברים רק אנגלית, בבית ומחוץ לו, למרות שההורים מדברים אליהם בעברית והם מבינים.

האם יש דרך אחת נכונה עבור הילדים? האם יש שפה מומלצת בה רצוי שידברו? הורים רבים מוטרדים בשאלה, ובדרך כלל גם לסבא והסבתא בישראל, או אנשים אחרים יש דעה בנושא: אז למה הילד לא מדבר מספיק טוב עברית? ...למה האנגלית שלו לא מספיק שוטפת? ... הילדים עצמם לא עוסקים ישירות בשאלה, אך בהחלט מושפעים מתגובות ההורים והסביבה לבחירת השפה שלהם.

ילדים ישראלים הגדלים בארצות הברית הופכים באופן טבעי להיות ילדים 'דו-שפתיים'. כלומר, הם מפתחים בהדרגה שליטה טובה בשתי שפות, בעברית ובאנגלית.

התפתחות השפה תלויה כמובן בגיל הילדים, ובמספר השנים שלהם בארצות הברית. ילדים צעירים רוכשים בדרך כלל מהר את השפה האנגלית, אך אם יחזרו לארץ בעודם צעירים, לפני בית ספר, לפני רכישת ותרגול הקריאה והכתיבה באנגלית איכות השפה תעלה בהדרגה. לא תמיד הם ימשיכו לשלוט בה ברמה גבוהה גם עם חזרתם לארץ.

בדרך כלל, אם הילדים נשארים בארצות הברית מספר שנים לא מועט (מעל שנתיים- שלוש) ואם הם לומדים בבית ספר, קוראים וכותבים באנגלית, הסיכוי שיישמרו את השפה, את המבטא, את השטף והאיכות- גבוה יותר.

ומה עם העברית? ברוב הבתים מדברים עברית בבית, וכל עוד השפה נשארת פעילה ביום יום, היא שומרת על האיכות שלה ולא נפגעת. ככל שהעברית נשארת מקושרת ליותר תחומים בחיים, ככל שממשיכים להביע בה רגשות, לקרא, לכתוב, לחשוב, ולדבר בה- גדל הסיכוי שהיא תישמר ברמה גבוהה.

חשוב לדעת, שלאורך זמן רק שפה אחת הופכת להיות 'שפת אם'. מדובר בשפה בה חושבים באופן אוטומטי, השפה בה חולמים, השפה בה מביעים רגשות עמוקים, השפה אליה נקשרים הזכרונות. האם זו תהיה עברית או אנגלית? אצל רוב ההורים שפת האם היא בדרך כלל העברית כי הם עברו לארצות הברית בגיל בוגר בגיל בו העברית כבר קשורה לזכרונות, לרגשות, לצלילים, לשירים, למראות. היא מושרשת ולכן ממשיכה להיות 'שפת האם' אחרי שנות חיים בארצות הברית.

לגבי הילדים קשה לומר, ואולי זה חלק מהמחיר של החיים בארצות הברית. ככל שהילדים חיים בה יותר, ככל שסביבת היומיום שלהם דוברת אנגלית, ככל שהם קוראים וכותבים ומרגישים יותר באנגלית מאשר בעברית- גדל הסיכוי להשתרשות האנגלית כשפת האם שלהם. הם יחשבו, וירגישו בהדרגה יותר באנגלית. התקשורת עם ההורים תמשיך תמיד להיות בצלילי העברית בה מדברים ההורים, לכן נפוץ לשמוע בבתי ישראלים רבים בארצות הברית ילדים המזגזגים בין השפות, ומדברים כל פעם בשפה אחרת בהתאם לתנאים. הם לא מתרגשים מכך בדרך כלל, ומסתדרים עם השליטה בשתי השפות.

עד כאן, תארתי תהליך בלתי נמנע הקשור למעבר של משפחה ישראלית לארצות הברית. צריך להכיר את התהליך, ולקבל אותו כחלק ממאפייני החיים כאן.

המלצה להורים: היו סבלניים לקצב ולסגנון המיוחד בו ילדיכם מתמרן בין העברית לאנגלית. אל תלחצו עליו, אל תדחקו בו לדבר כך או אחרת. תנו לו ליווי תומך לחיפוש שלו אחרי השפה המתאימה לו, בבית ומבחוץ לו. אתכם ועם אחרים.

בעיות יכולות לצוץ ממספר סיבות:

האחת, אם לילד יש בעיה שפתית מולדת. ילדים ללא קושי שפתי רוכשים באופן טבעי את שתי השפות ללא כל עיכוב וקושי. להפך, הם מרוויחים עוד שפה, ויכולת לתקשר בשתי שפות בו זמנית. לעומתם, לילדים עם קושי שפתי יש קושי ברכישה ובשליטה הבו זמנית של שתי שפות. לילדים אלו יש קושי רב יותר במעבר הגמיש בין השפות. הם יתקשו ברכישת האנגלית, או יוותרו על העברית כדי להתמקד באנגלית בלבד. הם יהיו נוקשים ולחוצים בהקשר לשפה, לעיתים יגמגמו, יגלו אנטי לאחת השפות, או המנעות מלדבר בה.

המלצה להורים: אם הילד שלכם מגלה קושי ברכישת האנגלית, או בדיבור 'דו-שפתי' גם בעברית פנו לאבחון של פסיכולוג ילדים או קלינאי תקשורת. כך תוכלו לדעת אם יש לילד קושי אוביקטיבי, ומה סוג הטיפול המתאים. לעיתים יש צורך לעזור לו ברכישת השפה, ולא לחכות רק שילמד אותה באופן טבעי. לעיתים צריך להיות יותר סבלניים, ולעיתים צריך לעודד אותו להתמקד בשפה אחת, בדרך כלל, שפת המקום, במקרה שלנו- האנגלית. בכל מקרה שווה להתייעץ.

הבעיה השניה היא אם ההורים נכנסים ללחץ בגלל השפה בה מדבר הילד. הורים רבים גאים כשילדיהם מדברים אנגלית 'כמו אמריקאיים' אך לעיתים יש גם לחץ וכאב אם הילדים מאבדים את העברית, וההורים מגלים שהילד שלהם לא מדבר אותה שפה כמוהם. זו חוויה לא פשוטה להרגיש שבמקומות הרגשיים והעמוקים, של כאב או שמחה יש פער בשפה. ההורה בעברית, והילד באנגלית. ומכיון שכל אדם נשמע ונראה טבעי וזורם יותר בשפת האם שלו, ההבדל יכול להכאיב. כדי למנוע את הבדלי השפה יש לעיתים לחץ של ההורים על הילד (גלוי

או סמוי) להתאמן בעברית, לקרא יותר, לכתוב יותר בעברית, לא להפסיד את הבית ספר היהודי. הציפיות לא תמיד מתאימות לילד, ולמאמצים שלו להשתלב בסביבה האנגלית שלו. לעיתים נוצרים מאבקים סביב השפה, שלא עושים טוב לאף אחד מהצדדים

המלצה להורים: אם אתם נכנסים ללחץ סביב העברית או האנגלית- עצרו! נסו לבדוק מה באמת מטריד אתכם, נסו לראות אם זה לא קשור לדילמות שלכם סביב השהיה בארצות הברית, והמחירים שקשורים לכך. נסו לא לשים את הקושי שלכם על הילד, תנו לו לדבר בצורה המתאימה לו, וכך תאפשרו לו להצליח בחייו כאן. וכמו תמיד ובכל תחום, אם אתם מרגישים 'תקועים', אל תהססו להתייעץ. עם חברים, אנשי מקצוע. אל תישארו לבד.

שיהיה בהצלחה, ובהנאה!...! have a great weekend!
ממני, חלי ברק- שטיין

פסיכולוגית חינוכית מומחית, פסיכותרפיסטית, יועצת להורים, ומנחת קבוצות.
מחברת הספרים: "בגובה העיניים", "תקשיבו לי רגע!", "כשהילדים יוצאים מהבית".

helibarak1@gmail.com